

EPIST. I. ad Martinum Melerstadium, Illustris:
ducis Saxonum physicum, apologetica.

DOSTRIDIE quàm defensio tua, Simonisq; Pistoris accusa-
tio ad nos peruenit, fortè contigit, ut cum Principe meo in sub-
urbanam uillam secederem. Tuli igitur utrosque libellos me- 10
cum, natura ipsa sititor alioqui nouitatis, ne in ocio penitus es-
sem sine negotio. Hosq; cursim primo, atq; ferè sine interspira-
tione perlegi. Dehinc ocepì legere accuratius, interq; legen-
dum (quoniã non erat tunc in quo me melius exercerem) no-
taui quæcunq; in Simonis libro occurrerent, in quibus aliter atq; ille sentirem: non
minori scilicet uenia reprehensus Simonem, quàm ille reprehenderit Leonice-
num. Has ego annotatiunculas ad te mitto, non quasi rem egregiã, aut te dignam,
sed ueluti quoddam mei in te amoris monumētum. Conciliauerāt enim te mihi du-
dum communia studia, & tua in Ioannem Franciscum Picum Principem meum,
uirum uel doctrina, uel moribus, uel utroq; incomparabilem, explorata mihi iam 20
pridem obseruātia: nec aliud putabam deesse ad nostram amicitiam, nisi ut te ama-
ri à me cognosceres: non enim uerebar ne esses me æque redamaturus. Quod si
mihi præsens præstiterit lucubratiō, cum ex se non placeat, uel uno hoc officio erit
gratissima. Vt igitur ab epistola sumamus initium, Simon Galeni, & Petri Aponen-
sis, uulgò Conciliatorem quem dicunt, autoritati innixus, eos medicos redarguit,
qui nominum curam habent: in qua certe reprehensione, ipse reprehensione care-
re non uidetur: siquidem Aristotele teste, qui nominum uires ignorant, & seipos
sæpenumero, & alios fallunt: & ut scripsit Auicenna, ad uocum considerationem
duxit nos necessitas. Quot enim errata in medicina, in philosophia, in sacris literis,
ob solam uocum ignorantiam uidemus accidere? Atq; ut ex multis & ferè innume 30
rabilibus pauca afferantur, unde est quod recentiores medici ad diutinum puerpe-
rium & ciendos menses, siliquæ Aegyptiæ corticem exhibent, nulla adaperiendi,
seu prouocandi facultate præditum, nisi quod cognominatione ipsa decepti, quod
scilicet ea siliqua uulgò Casia fistula dicatur, aromaticæ uires, quæ sola & fistulæ &
casia nomen habet, simul cum nomine in illam transfundunt? Quid Auicennæ se-
cundum de medicina uolumen, Dioscoridis antiquam interpretationem, Serapio-
nis librum de simplici medicina, fereq; ad unum omnes & autores & libros, qui in
usu apud medicos uulgò habentur, tot errorum ambagibus inquinauit, nisi quod
autores ipsi, uel eorum interpretes, uocum significantias parum habuerunt explo-
ratas? Vnde errores circa cardamomum, apium maius, centaurium, rheon ponti- 40
cum, innumerasq; penè herbas, in quibus non modo plebei & uiliores, sed & qui
ætate nostra principes, atq; semidei sunt habiti, & peccant, & peccauerunt: profe-
ctò ex eadem radice pullularunt. Non igitur posthabenda sunt nomina, præsertim
medico, cum humanæ uitæ præiudicio in his aberranti. Nam quomodo aut libros
antiquorum, à quibus ferè accepimus quicquid in hac scientia habemus, aut magi-
stros ipsos uiuentes, spreta ipsarum uocum significatione, ualebimus intelligere? Si
potest Simon, quicquid hætenus aut humana industria uestigatum, aut diuina in-
dulgentia reuelatum est, proprii ingenij uiribus excogitare, ut nec antiquorum le-
ctiōe, aut præceptoris adminiculo, ita nec uocum cognitione indigebit. Nos pro-
fectò qui sumus rudiores, malumus de uocum uires esse solliciti, quàm in rebus ipsis
crassissime

Siliqua Aegy-
ptia falsò Casia
fistula dicta.

crassissime pererrare. At nōne in sacris quoq; literis, & in philosophia multi erro-
 res sunt, qui à solis linguarum peregrinarum notitiam habētibus, & cognosci pos-
 sunt, & castigari? Vidit hoc nostro aūo Bessarion inter Græcos, inter Latinos Pi-
 cus, inter uestrates Ioannes Phorcensis, eius libri autor qui De uerbo mirifico intitu-
 latur. Quis enim sciret legendum in Euāgelio, Si eum uolo manere: in Psalmo, for-
 tem uiuum: in Euangelio rursus, Thabiti kumi: non autem, ut latina habent ex-
 emplaria, in primo loco, sic eum uolo manere: in secūdo, fontem uiuum: in tertio,
 Thabita cumi. Nemo profectō homo uocum neglector: nec communes hosce er-
 rores castigare quispiam poterit, qui non sit in perscrutādis uerbis accuratus. Neq;
 10 illos quispiam ut parui momenti contemnendos dicat: quanquam enim unico ele-
 mento peccatur, tamen præter id, quod ne minimus quidem scripturæ sacre apex,
 absq; spiritus sancti lumine est cōscriptus, occasio etiam data est uiris alioqui doctis,
 ut in distortas laberentur expositiones, quas non est precium operæ hoc loco recita-
 re. In philosophia uero quot errores ex una hac radice exorti sint, longum esset in
 præsentia recensere: sed uno tantum appposito, alios ad librum nostrum Aristoteli-
 carum castigationū referuabo. Legebam proximis diebus apud Aristotelem, quar-
 to Moralium ad Nicomachum libro, ea parte qua de prodigalitate agitur, in anti-
 qua traductiōe hæc uerba: Velociter relinquit substantia dantes idiotas. (quan-
 20 quam & idiotis, pro idiotas corrupte legebatur) quod cum legerem, statim uenit in
 mentem, debere eius loci enarratores in ea dictione, idiotas, impingere: statimq; cu-
 iusdam expositoris (nomen ob reuerentiam taceo) sumpto in manus codice, offen-
 di quod præfagiueram, inconcinnam scilicet expositionem, & ab Aristotelis mente
 penitus alienam: ea est huiusmodi: Prodigios appellare eo loco Aristotelem idio-
 20 tas, quasi irrationabiles, quoniam scilicet indiscrete substantiam dilapident. Quod
 si aut qui librum conuerterat, aut ipse expositor, per idiotam non aliud eo loco græ-
 ce, quam latine priuatum hominem significari, & ad aliquid aliud semper uocem il-
 lam dici, ut non uno loco docet Galenus, intellexisset, ille planiorem fecisset inter-
 pretationem, & hic (qua erat mentis sublimitate) philosophi sententiam plenè per-
 cepisset. Desinat igitur tuus Simon, nominum inquisitionem, quasi frustratoriam,
 30 & parum philosopho dignam, calumniari: e quorum ignoratione, tot in omnibus
 disciplinis sequi uidemus incōmoda. Neq; nobis obijciat Galenum: quamuis enim
 multis in locis, superfluum circa nomina studium redarguerit, atq; eos medicos qui
 ociosam operam in non necessarijs uerbis consumunt, ipse tamen & multos libros
 de medicinalibus nominibus conscripsit, & prognostica Hippocratis enarrans, atq;
 alijs in locis plurimis, non aspernandum hunc laborem docet. Sed quærenda eate-
 nus nomina, quatenus in rerum nos perducunt agnitionem. Libroq; primo de dif-
 ferentijs pulsuum ait: Occupatio circa nomina, est inuitis nobis necessaria. Tanto
 40 autem est nobis quam Galeno hoc studium magis necessarium, quāto medicinam,
 quam ipse partim sibi peperit, partim à propria lingue autoribus didicit, nos à Græ-
 cis barbarisq; nationibus mutuauimus. Et utinam satis fidi fuissent internuncij, qui
 eam ad nos uexere, & uersores tantum, non etiam peruersores extitissent. Vtinam
 non utriusque lingue ignari, eius scilicet ex qua accipiebant, & in quam conuerte-
 bant: non enim præstitissent nobis medicinam non modo foedam, incultam, puni-
 camq; potius ac barbaram quam latinam, sed & mancā, in plerisque mutilam, &
 interpolatam. Qui tamen, ut ob pium propositum, & temporis uitium excusandi,
 (præstiterunt enim quod potuerunt) ita sunt sine omni indulgentia illi accusandi,
 qui scaturientem iam undiq; ex ipsis fontibus, & per puros canaliculos transfluen-
 tem medicinam, turbare potius maledictis uolunt, quam ebibere. Sed dimittendi
 sunt hi, non monendi. Idem quippe in literis quod & in moribus accidit. Vt enim
 qui se bonos putant, cum mali sint, nunquam ad meliorem frugem conuertuntur:

Nominū inquisi-
 sitio medico ne-
 cessaria.

Conciliatoris
errores.

ita qui se putant doctos, nunquam ab ignorantiae morbo liberantur. Conciliatoris uero hac in re autoritatem tam paruifacimus, quam quod nihili: quandoquidem si dictionum ipse uim probe calluisset, non tot errorum ambagibus libros suos compleisset. Atque ut ex innumeris unum aut alterum attingam, si uocis σφακλισμός, qua Aristoteles decimo primae sectionis problemate utitur, multiplicem à Galeno secundo libro de locis affectis, & septimo Aphorismorum, expressam uim didicisset, non putasset dolorem capitis uehementem, & cum pulsu, de pituitae redundantia fieri, & eo loci ab Aristotele intelligi: rem quidem ab Aristotelis mente, & fortasse ab ipsa ueritate non parum alienam. Melius quoque intellexisset nonum, trigesimalum, trigesimalumque primum eiusdem partis problemata, aliaque per multa, quae non est necesse hoc loco recitare. Satis enim monstrauimus, multum in omni scientia conducere, rerum uocabula recte intellexisse, praesertim in medicina, ubi tanto cum discrimine in nominibus erratur, quanto cum discrimine & aliud pro alio medicamentum, & inexpertum pro experto, & nocuum pro innocuo propinatur: quanto etiam cum periculo unus pro alio morbus intercuratur. Sed iam reliqua examinemus. In prima conclusione, morbum gallicum, sub pustularum anthematum, aut (ut ipse dicit) alhumere capite ab antiquis collocatum affirmat. In qua re id mihi in primis peccasse uidetur, quod neglectis his quae in eo sunt praecipua, id est, articulorum doloribus, duris tumoribus, ulceribusque pessimis, cutis defecationem tantummodo considerauit. Verum hic error illi communis cum multis, quorum opiniones peculiari tractatu late confutauimus. Ille uero Simonis proprius, quod aut propositum non manifestat, aut à ueritate ipsa discordat. Si enim idem penitus per anthemata & pustulas intelligit, quod & Constantinus, & alius Hippocratis interpretes sensisse uidentur, dum aphorismum illum sextae particulae uertentes, τὰ πλατῆα δζουθήματα ἢ πάνυ κνησιμόδεα, pro anthematis pustulas reddidere, non satis explicat quod intendit. Non enim ad certam speciem, praefinitumque Caput (quod propositio eius uidetur profiteri) morbum hunc redigit, cum nomen pustularum late pateat, & uarias sub se species comprehendat. Sin autem Celsum sequutus, peculiarem quandam pustularum speciem intellexit, à uero longe seiungitur: siquidem nihil simile in hoc morbo his pustulis uisitur, quae ex urtica, uel sudore nascuntur, qualia esse anthemata quae dicuntur, Celsus definiuit. Si Paulum Aeginetam, non minus errat: definiuit enim exanthemata ulcerationes superficiales, subrubras, & asperas, quales in hoc morbo non semper reperiri, quiuis potest agnoscere. Nec illum à primo errore releuat, quod non simpliciter anthemata, sed cum adiectione epidemialis dixerit: quandoquidem ipse sibi hanc excusationem ademit, dum multos morbos fieri posse epidemiales affirmauit. Non maior sit igitur ad certam speciem limitatio, quando anthemata dicimus epidemialia, quam si animal album diceremus. Taceat igitur Simon, nec pergat Leoniceum accusare, tanquam non definientem quid sit morbus iste: quem nec ipse multo plus declarauit, quam si epidemialem simplici & absoluta ratione dixisset. Haecenus de conclusione. Ad corollaria accedamus, in quorum primo iniuria te accusat Simon, quasi improprie loquutum, quando pestem hanc κελυθήν nominabas. Ea enim uox, tametsi saepe mala quaedam ulcera Graecis medicis significare uideatur, si tamen ad latinum transferatur sermonem, malignum, uel mali moris significat. Qua quidem nomenclatura, nullam huic morbo dari posse decetiozem, quotquot illum patiuntur, malo suo (plus etiam puto quam uellent) quotidie experiuntur. Saepem etiam fit, ut pessima & maligna, uel male morigerata appellata ulcera, illi morbo coniuncta sint. Sed haec leuicula sunt, & in quibus qui uersatur, suspicione curiosioris nominum indagatoris carere non possit. Illud uero inquisitione dignius, an recte in secundo corollario illi redarguatur, qui hunc morbum nominantes, epidemialis adiectionem tacuerunt. In qua re, quanquam

eos

eos longe puto aberrare, qui elephantiasim, uel saphatum dixere, non uideo tamen
 cur merito de taciturnitate epidemialis reprehendi debeant. Alioqui iuste taxaue-
 rit quispiam antiquos, qui de multis morbis scribentes, qui saepenumero uagantes
 epidemici uerè fiunt, proprio tantum nomine expresso, adijcere epidemialis uocem
 superfederunt. Quanquam si epidemiali uoce proprie utamur, non erit epidemia-
 lis uocandus, ut alibi demonstrauiamus. Optarem autem definisset Simon, recte an
 perperam illi sentirent, qui hunc morbum uel saphatum (sic enim ipse loquitur,
 Græci ferè achoras uocant) dixere, uel elephantum: probassem enim apertis (ut
 puto) rationibus, eum tota aberrare uia, si eos putaret non errare. Sed obfuscauit
 10 sese, ut arbitror, ex industria, more sepiarum. In eo enim quod se illis connumerat,
 eandem hæresim profiteri uidetur: in eo uero, quod similem illis morbum hunc fa-
 cit, uidetur facere diuersum. Siquidem (ut Aristoteli placet) similitudo relatio est
 inter diuersa. Sed scio quid ipsum tenuit, quo minus propriam aperte propalaret
 opinionem. Leoniceni rationes super ea re sensit, nec earum est ausus aggredi solu-
 tionem. At si hoc in causa fuit, utique suam debuit deserere positionem, malleq; ra-
 tionibus cedere, quàm proprium errorem pertinaciter defendere. Non est quoque
 reticendum, errorem multorum sequutum Simonem, ubi affirmauit, elephantiasim
 esse lepræ speciẽ, cum sunt ægritudines longe dissimiles: est siquidem Elephas mor-
 bus tristis quoq; nomine dirus: Lepra inter faciles morbos cõputatur: imò si auctori
 20 libri de affectionib. credimus, qui Galeno teste, uel fuit Hippocrates, uel Polybus
 eius discipulus, inter eos affectus numeranda est, qui dedecus potius sunt, quàm
 morbi: quem autorem, quisquis tandem ille fuerit, puto sequutus est Auicenna,
 cum primo canone dixit esse affectiones, quæ cum morbi non sint (sed supple, de-
 decora potius) morbis tamen connumerantur. Neque est illius libri de passionibus
 inscripti, uel affectionibus autoritas, quasi parum idonei respuenda, utpote ex quo
 Galenus tantus in medicina autor, integras sententias, uerbū è uerbo interim usur-
 pat. Quod si quis dixerit, lepræ nomen in sacris literis pro graui morbo accipi: obij-
 ciam ei Augustinum, coloris uitium, non ualetudinis, aut integritatis sensuum atq; *Lepra dedecus*
 membrorum, lepram esse dicentem. Sed & Galenus uicesimum tertij libri apho- *potius quàm*
 30 rismum enarrans, adeò leuem & absque periculo morbum putauit, ut licet uerni
 temporis proprius existat, non tamen tollit quin uer saluberrimum dici possit. Ve-
 rum hæc suo loco exactius pensabuntur: nunc secundam conclusionem aggredia-
 mur. Si uidisset Simon, nonnullos hunc morbum patientes, quales nos sumus in-
 tuiti, non puto tam asseueranter negasset, posse illum à pituita interdum generari.
 Vidimus siquidẽ hac peste fœdatos, quibus pustulæ apparuerunt crassæ, latæ, sub-
 albida, quæ quoties uel suapte sponte, uel medicaminum auxilio arescebant, in cru-
 stas quasdam seu squammulas albicantes resoluebantur: exibatq; interdum ueluti
 aqua crassior, manifestissimum pituitæ indicium. At si mihi fortè, tanquam parum
 idoneo testi, fidem abrogat, credat quæso rationibus, ac maiorū autoritatibus, quæ
 40 fateri cogunt, non solum posse hanc pestem ab pituita fieri, sed etiam ab ea non in-
 frequentius, quàm à succo nigrae bilis contingere. Quandoquidem eius non con-
 temnenda portio, id est, artuum dolores, Raze medico teste, ab ipso nigro humo-
 re proueniunt quamrarissime: ut propterea existiment nonnulli non infimi nomi-
 nis in medicina uiri, Galenum in libro de medicamentis secundum loca patientia,
 in catalogo humorum articulare morbum facientium, atram bilem non adscri-
 psisse, utpote à qua dolores articulorum, non nisi insolenter & rarò fieri posse intel-
 ligeret: uetante scilicet eius crassitie, & terrea substantia, ne intime, ac in penitas os-
 sium, membranarum, & compaginum partes adigatur: qui etsi interdum ab eo fie-
 ri possint, constat tamen hos qui in morbo gallico accidunt, tales non esse, ut inde
 semper credi debeant prouenire: quoniam Auicenna teste, debiles & occulti sunt,

*Versus Sereni
Sammonici.*

*Lepra dedecus
potius quàm
morbus cen-
senda.*

si qui à tali materia fiunt: hos autem manifestos & uehemētes esse, quotidiana mon-
 strant experimenta. Dicere autem aliam esse materiam quæ dolorem, aliam quæ re-
 liqua mala facit, hominis est dogma potius quomodolibet tuentis, quàm ueritatem
 & rationem sectantis. Si enim ita esset, mala illa, dolor scilicet, ulcera, pustulæ, merè
 ex accidenti, atque ut sequens est, rarenter & paucies in hoc morbo iungerentur.
 Contrà autem euenit, ut nunquam, uel certe rarò, in toto morbo separentur, sed fe-
 rè ubi pustulæ delitescunt, dolores insurgunt: quod certe significat materiam illam
 uel certe aliam ei similem quæ in cute pustulas faciebat ad intima accedentem, dolo-
 res excitasse. Incredibilem uero mihi admirationem parit hic uir, qui paulò ante epi-
 demiam hanc saphato (sic enim ipse loquitur) fecit quam simillimam, & eisdem disse-
 rentijs utrunq; morbum interstingui definiuit: nunc illos intantum separat, ut im-
 possibile iudicet hunc fieri ab humiditate, à qua primã saphati (ut uerbo eius utar)
 speciem suprâ dixerat dependere. Sed iam reliqua examinemus. Ad cōmune de-
 inde medicorum cōfugium sese recipit, quasi ad portum, uel tutelarem deum, cum
 morbum hunc occulta fieri asserit proprietate, de cœlestibus corporibus emanan-
 te. At si Auicennæ sententiã sequamur, in eo qui de uiribus cordis inscribitur com-
 mentatio, quam etiam primo attingit canone, dicere poterimus, hæc uires occultas,
 quas uocant proprietates, non differre à natura, nisi sicut minus commune, à ma-
 gis communi, aut figmento esse persimiles, commentumq; hominum ab innume-
 ris quæstionibus sese illarū præsidio releuantium. Sed sint aliud à natura (non enim
 id magnopere pernegabo) non certe à cœlo, præterquam sicut ab uniuersali causa,
 proueniunt: quemadmodum Ioannes Picus, æui nostri splendor & gloria, in su-
 perhumano illo cōtra astrologos libro, quem à tenebris ad lucem magnis laboribus
 reuocauimus, multis rationibus comprobauit. Quod si etiam gratis demus huic ui-
 ro, & esse illas aliquid, & fieri à cœlo, nihil tamen comparet in hoc morbo, quod in
 manifestas causas referri non possit, uel quod ad occultiores illas proprietates, quasi
 ad asylum fugere nos compellat. Videmus enim in eo pustulas, artuum dolores,
 oris & pudendorum, & aliarum quoque interdum partium ulcerationes, ac præ-
 duos quandoque tumores: quæ omnia accidere ab humorum uel copia, uel fer-
 uore, uel putredine, nullus puto medicus dubitabit. Sed præter ea quæ diximus,
 notauit ego aliàs sex in hoc morbo mirabilia: uidelicet, quod longus simul ac uehe-
 mens: quod noctu magis quàm interdiu affligens: quod ferè à pudendis incipit,
 & non nisi rarò, & per longam ualde consuetudinem, per alia membra in alterum
 transfunditur: quod in pustulas oris desinit, quæ etiam applicitis potentioribus re-
 medijs concitantur. Hæc autem omnia non est difficile mediocriter in medicorum
 libris exercitato, ad manifestas causas reducere. Nihil ergo in hoc morbo est, quod
 nos cogat relictis manifestis, ad occultiora illa confugere. In secundo uero corolla-
 rio, præter id quod epidemiale genus pestilentialis tandem agnoscit, quod secum
 reciprocare suprâ statuerat, Gallicum quoque morbum ueneno ait & pestilentia
 participare. Quod dictum (pace sua dixerim) hominis esse uidetur parum in medi-
 cina exercitati. Nam unde pestilentiam, aut uenenum eius deprehendimus? Pesti-
 lentes morbi magna ex parte febrem, & quidem nota dignam sibi associant, cor læ-
 dunt, difficultatem spirandi faciūt, & ad salutem rarò, ad mortem sæpe, exiguo sem-
 per temporis spatio perueniunt, facileq; & absque ullo contactu per solam com-
 munitatis aëris inspirationem ab uno in alium euagantur. In hoc uero morbo, cerebri
 potius uel iecinoris, quàm cordis oblationes uisuntur, difficultas incedendi magis
 quàm spirandi apparet, rarò interficit, longus est, nec ferè præterquã diuturna con-
 suetudine, aut per naturalia inficit. Causam igitur cur pestilentialis dici mereatur,
 ego non uideo, uideant qui acutius cernunt. Parum Simoni uidebatur in te ac Leo-
 nicenum iactasse conuicia, nisi etiam Picum lacefferet: quem tamen puto non alia
 causa

causa damnauit, quàm quod eius scripta non intellexit: malo enim illum inscitiae, quàm maligni animi arcessere. Neque utique arbitror fore quenquam (modo diuinum illud contra mathematicos opus munda aure perlegerit) qui tam puerili superstitioni possit posthac fidem mancipare. Sed uide quàm sit solers & catus Simon noster, quum astrologicae uanitati (ut eius scripta praese ferunt) sit supra modum addictus, intelligeretque in eam Ioanem Picum duodecim libris, quasi duodecim ueteranorum legionibus acerrime dimicasse, non ausus secum de astrologica re contendere, satis putauit & se, & facultatem tutaturum, si illum de medicinae inscitia insimularet. Sed unde in Pico hanc ignorantiam deprehendisti? Debebas saltem locum monstrasse, ne ex temeritate potius, quàm cum ratione iudicasse uidereris. An quod princeps uir fuit, & medicinam non est professus, ignorasse eam illum uis conijcere? Sed nonne simili argumento Auicennam (cui fortassis plus quàm par esset in hac arte attribuimus) quem regem aiunt fuisse, & curandis infirmis operam non dedisse, eadem inscitia damnare oportebit? Fuit Pico, ut omnium bonarum artium, ita & medicinae studiosus, in eaque arte (quod pace Simonis dixerim) multa & didicit & cognouit, quae Simoni ipsi unà cum medicorum uulgo adhuc sunt inexplorata. Sed dimisso Pico, ad conclusionem reuertamur. Putat Simon ex hoc Auicennam astrologiae fauisse, quod pestilentiam causam dixit habere uniuersalem. Si quis tamen diligenter examinet, quaecumque ab eo uarijs in locis super astronomica re conscripta sunt, cognoscet utique tantum abfuisse illum à fide astrologiae, quantum abest astrologia à ueritate. Libro enim quarto, si quis nucleum, non tantum uerborum corticem spectet, sub nomine eorum qui dixerunt, in pestilentia aliquid causae eius non proportionatum, (sic enim ipse loquitur) astrologos taxauit, peculiarem aliquam uim pestilentiae effectricem caelo adscribentes, cum sint caelestia causae tantummodo primae & longinquae, hoc est, uniuersales, non propinquae & particulares horum inferiorum. Qualis uero esset uis ista, merito cuius caelum uniuersalis causa dici mereatur, libro primo monstrauerat: ubi influxus declarans qui ex multarum stellarum coitu in nos proueniunt, non alterius influentiae commemorat, quàm caloris, quem uertici nostro propinquantes, & frigoris, quod ab eodem discedentes, ex accidenti, atque non agendo (ut ita dixerim) in nostra hac agunt regione. Neutroque loco uides eum, aut multi ponderis planetarum, aut magnarum, quas uocant, conjunctionum, aut maligni astri fecisse mentionem, uenenum è caelo in terras iaculantium, ut Genethliaci putant. Sed & quo capite de temperaturis agitur, cum in regionis sub aequinoctiali circulo sitae mentionem incidisset, homines, ait, inibi habitantes erunt certae aequalitati ualde propinqui, nisi aliqua de rebus terrenis obuiando impedierit. Quo loco, si quid astrologiae tribuebat, non erat caelestis causa retinenda, utpote à qua praeter communem caloris influxum (si uera sit haec superstitio) multipliciter possit temperaturae aequalitas, imò qualiscunque habitatio, submoueri. Ex eo igitur, quod terrestrem tantum causam commemorat, floccifacere se caelestem demonstrauit. Desinat igitur Simon, Auicennae patrocinio astrologiam tutari, quam constat ab eo ubique uel dissimulatam, uel neglectam. Addit praeterea alia quaedam circa eandem conclusionem, mihi parum credita: sed cum uideam lucubrationem hanc iam longius quàm praestitueram creuisse, ea nunc silentio praeteribo, praesertim cum de his quae ad astrologiam spectant, infra quoque loquendi praestet occasio. Pari quoque ratione quae in primo corollario dicuntur, conuenientibus oculis pertransibo, firmatis aliquantisper uestigijs in secundo, ubi in occultas rursus proprietates (propter nescio quae Auicennae uerba) referre hunc morbum satagit. In qua re illud in primis peccat, quia quae ab Auicenna de putredine aeris dicuntur, dissimili nimis similitudine in hunc morbum transfert. Nam ubi, rogo, sedet isthaec argumentatio? Corruptionis aëreae interdum causa est res caelestis,

Astrologiae nulla fides.

hominibus incognita: ergo morbus Gallicus ex occulta aduenit cœlestium proprietate. Sed & non parum nutat aliud quod innuitur, à corruptione scilicet aëris pendere hunc morbum. Quanquam enim non est prorsus à ratione alienum, potuisse illum in sui exortu ex aëris putredine uel coalescere, uel foueri, posse & nunc si cui absque contagione innascatur: superat tamen omnem dementiam, ut putetur quocunque per contagionem transferatur, eandem aëris putredinem secum ducere: cum & sub quolibet cœlo, & quacunque anni uel aëris constitutione, uideamus hanc luem debacchari. Nolim tamen quenquam existimare, ea quæ ex Auicenna hoc loco afferuntur, ad astrologiæ iudiciariæ adstructionem pertinere. Siquidem per rem cœlestem, ignotam hominibus, non aliud intelligere putandus est Auicenna, quàm quod alijs eiusdem libri locis explicauit: hoc est, certam & præfinitam qualitatum primarum mensuram, ex cœlestium accessu, uel recessu in aërem progenitam, animantibus interdum noxiam: quam quidem nominauit, occultam: quoniam sicuti certam, ac (ut ita dixerim) punctualem elementorum in ueris mixtis quantitatem scire (quod Auerrois optat) exacte non possumus, ita in imperfecta hac mixtione, quam aërem uocamus, exactam qualitatum primarum mensuram, certa & proba ratione metiri non ualemus. Neque enim nouum, aut inusitatum est, pro cœlo, aërem intelligi. Notum enim est illud Vergilij in 5.

» Hoc sperem Italiã contingere cœlo.

» Atque illud Celsi: Pessimum cœlum quod ægrum facit. Sed & Galenus quædam 20

Hippocratis uerba primo libro Epidemiarum exponens, in quibus cœli mentio habetur, aërem intellexit. Ait enim: Cœlum dixit, iuxta uulgarem cōsuetudinem:

» aërem, supra nos ad nubium usque regionem existentem. Possim equidem pariter impertinentem conclusionem in præsentia præterire, tum propter ea quæ superius notata sunt, tum relegans Simonem (ut Augustinum, Gregorium, Basilium, & alios prætereã, religione simul & doctrina celeberrimos) ad ea quæ nostris temporibus Ioannes Picus ex Miradulæ principibus, & Hieronymus Sauonarola Ferrariensis, ex Prædicatorum ordine, contra huiuscemodi deliramenta nuper conscripsere, quorū uterq; doctrina, autoritate, scriptis, totam Italiã, ne dicã orbem uniuersum illustrauit: & hic præterea cōcionandi ui, fidei ac ueritatis intrepida ad mortem usque defensione, paupertatis dilectione, ardentissimo in Christum & eius religionem affectu, animi fortitudine & imperturbatione, primitijs illis Christianorum, & nascentis ecclesiæ inconcussis columnis meritò potest comparari: prophético uero spiritu ideo illuminatus creditur, quia quæ nunc nos infestant bellorum turbulentia, plures ante annos tota in pace triumphante Italiã, prout euenere, eueniuntq; quotidie, ab eo ad unguem fuerint prænunciata. Poteram igitur (ut dixi) ad utriusq; præclara uolumina Simonem non iniuriã relegare, nisi ueritatis amor, & Christianæ religionis zelus, cui scio pestem hanc astrologicam uirus esse nocentissimum, me impellerent, ut quæ in eius assertionem adducuntur, hoc loco refellerem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

Laus Hieronymi Sauonarole.

» uerum agnoscere ueritatem. Quædam 30

» tem usque defensione, paupertatis dilectione, ardentissimo in Christum & eius religionem affectu, animi fortitudine & imperturbatione, primitijs illis Christianorum, & nascentis ecclesiæ inconcussis columnis meritò potest comparari: prophético uero spiritu ideo illuminatus creditur, quia quæ nunc nos infestant bellorum turbulentia, plures ante annos tota in pace triumphante Italiã, prout euenere, eueniuntq; quotidie, ab eo ad unguem fuerint prænunciata. Poteram igitur (ut dixi) ad utriusq; præclara uolumina Simonem non iniuriã relegare, nisi ueritatis amor, & Christianæ religionis zelus, cui scio pestem hanc astrologicam uirus esse nocentissimum, me impellerent, ut quæ in eius assertionem adducuntur, hoc loco refellerem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» rem usque defensione, paupertatis dilectione, ardentissimo in Christum & eius religionem affectu, animi fortitudine & imperturbatione, primitijs illis Christianorum, & nascentis ecclesiæ inconcussis columnis meritò potest comparari: prophético uero spiritu ideo illuminatus creditur, quia quæ nunc nos infestant bellorum turbulentia, plures ante annos tota in pace triumphante Italiã, prout euenere, eueniuntq; quotidie, ab eo ad unguem fuerint prænunciata. Poteram igitur (ut dixi) ad utriusq; præclara uolumina Simonem non iniuriã relegare, nisi ueritatis amor, & Christianæ religionis zelus, cui scio pestem hanc astrologicam uirus esse nocentissimum, me impellerent, ut quæ in eius assertionem adducuntur, hoc loco refellerem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» tico uero spiritu ideo illuminatus creditur, quia quæ nunc nos infestant bellorum turbulentia, plures ante annos tota in pace triumphante Italiã, prout euenere, eueniuntq; quotidie, ab eo ad unguem fuerint prænunciata. Poteram igitur (ut dixi) ad utriusq; præclara uolumina Simonem non iniuriã relegare, nisi ueritatis amor, & Christianæ religionis zelus, cui scio pestem hanc astrologicam uirus esse nocentissimum, me impellerent, ut quæ in eius assertionem adducuntur, hoc loco refellerem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» turbulentiæ, plures ante annos tota in pace triumphante Italiã, prout euenere, eueniuntq; quotidie, ab eo ad unguem fuerint prænunciata. Poteram igitur (ut dixi) ad utriusq; præclara uolumina Simonem non iniuriã relegare, nisi ueritatis amor, & Christianæ religionis zelus, cui scio pestem hanc astrologicam uirus esse nocentissimum, me impellerent, ut quæ in eius assertionem adducuntur, hoc loco refellerem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» niuntq; quotidie, ab eo ad unguem fuerint prænunciata. Poteram igitur (ut dixi) ad utriusq; præclara uolumina Simonem non iniuriã relegare, nisi ueritatis amor, & Christianæ religionis zelus, cui scio pestem hanc astrologicam uirus esse nocentissimum, me impellerent, ut quæ in eius assertionem adducuntur, hoc loco refellerem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» ad utriusq; præclara uolumina Simonem non iniuriã relegare, nisi ueritatis amor, & Christianæ religionis zelus, cui scio pestem hanc astrologicam uirus esse nocentissimum, me impellerent, ut quæ in eius assertionem adducuntur, hoc loco refellerem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» & Christianæ religionis zelus, cui scio pestem hanc astrologicam uirus esse nocentissimum, me impellerent, ut quæ in eius assertionem adducuntur, hoc loco refellerem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» tiffimum, me impellerent, ut quæ in eius assertionem adducuntur, hoc loco refellerem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» rem. Fascem igitur illum in primis mathematicæ, diuinatricisq; astrologiæ, utpote male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» male compaciū, & ex rebus tantum inter se dissidentibus, quantum ueritas mendacio, & tenebris meridianum lumen aduersatur, ea facilitate dissoluimus, qua à Simone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» mone extitit coagmentatus: Mathematicam in consortium recipientes uerarum disciplinarum, diuinatorem cum reliquis superstitionibus è philosophia & Christiana republica in totum relegantes. Ptolemæi testimonium ceu in hac parte de ueritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» ritate suspecti, penitus respuimus. Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» Quæ autem ex libro quodam Hippocratis afferuntur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» runtur, suspicionem non paruam mihi faciunt, non emanasse eum librum ex Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» Hippocratis Coi officina, sicut nec quicquid aliud sub eius titulo efferatur, in quo astrologiæ iudiciariæ sit mentio: quandoquidem (si Galeno credimus) Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» Hippoc. nuspiam librorum suorum aërem contemplando transgressus est. Quod adeò credidit ipse Galenus,

» Quod adeò credidit ipse Galenus,

» Galenus,

Galenus,

Galenus, ut si quando diuini, pro quo tamen corrupte in uulgata Prognostici aditione cœleste scribitur, apud Hippoc. uel etiã cœli (ut supra diximus) nomen inuenit, maluerit expositione parum coacta, aëris constitutionē intelligere, quàm illum de re non bene explorata facere loquētem. Vt uero librū illum quasi Hippocrati cum admiserimus, quid prohibebit eo loco, non cœlestem astrologiam intelligi, sed aëream illam tantummodo, de qua late libro tertio Aphorismorū, & in Epidemijs disseruerat? Multa enim in tribus hisce libris leguntur similia. Quod si de cœlesti loquutū Simon omnino cōtendat, non magnopere resistemus, dum & hoc nobis redderet, motricē, ut diximus, non diuinatoriã ab eo intelligi. Quemadmodū enim supra monui, nō paruã mihi fidem facit expositio illa Galeni, ut ne uerbū quidē Astrologiã iudicatoriã apud Hippoc. legi putē. Quod tanto magis credimus, quãto constat Galenū ipsum professioni fuisse non inimicū, utpote cuius interdum in suis scriptis meminerit, & in quam crismorū dierum rationē referre studuerit. In qua tamē re, si non parum medicus, uel philosophus, certe parū astrologus, testimonio etiã Aponēsis, maximi astrologiã patroni, iudicatus est. Afferrem quã in ea re peccasset, nisi scirem à Pico in lib. cōtra astrologos, & inter medicos etiã à Petro Aponēsi, alijsq; nōnullis esse abunde demōstrata. Alioqui si uera sint quã in libro de crismis diebus scripsit, derogant potius fidem hodiernæ astrologiã, quàm corrogant: siquidem alium lunæ motum credidit, quàm qui hodie supputatur. Quare si uerum ille

20 motum agnouit, falsa est quã nunc in usu astrologia, quã alium sequitur: si minus, corruere suam dierū crismorum machinã necesse est, tanquã nulli fundo basiq; innitentem. Quã rursus ex Haliabate, Auicenna libro primo, & ipsomet etiã Galeno in arte curatiua, ad probandam astrologiã necessitatem afferuntur, nihil prorsus de iudiciali concludunt, sed de aliã duntaxat, cui paulò ante locum inter liberales artes concessimus. Nolim tamen quenquam existimare, hanc ipsam quã motus metitur astrorū, medico simpliciter necessariã: cum sit longe aliud, artem quampiam esse absolute necessariã medicinã, & necessariã ad hoc, ut autores medicinã, qui nunc celebres habentur, plenē possint intelligi. In horum quippe libris multa leguntur, quã non sunt medico, quã medicus est, simpliciter necessariã. Si quis enim

30 recto examine libret, is arbitror iudicabit, præter Dialecticã, & naturalis Philosophiã quandam partem, ac Arithmeticã exiguã portionem, quã sunt medico necessaria, præterq; Grammaticã, quã ea solum ratione est necessaria, quod eam ignorantes antiquorum monumenta nequeunt intelligere: omnes alias disciplinas, decori esse potius medico, quàm necessitati. Nec Galeni uerba primo Therapeutices scripta, si bene & legantur, & intelligantur, contrariū ostendunt. Sed de hac re in nostro medicinali Isagogico, Deo concedente, ampliter disputabimus. Tecum autem sentio mi Martine (quod & superius dixi) nihil esse in toto Auicennæ uolumine, per quod credidisse illum iudicialiã Astrologiã, aut putasse medico necessariã, possit deprehendi: esse potius, quibus cōijciatur neglexisse, & inutilem penitus existimasse. Quod uel hoc cōstet argumēto, quod nusquã nouilunium, uel interlunium, obseruari in uentris, aut uenarū solutionibus, alijs uē medici operibus, docuit: rem tamen, si quid aliud astronomicū medico obseruandū, (quod certe mea sententiã non est) summa obseruatione dignissimã. Nec quã ex Canticis afferuntur, nostram infirmant sententiã. Nam de eo tantū libro loquimur, quo se quinq; uoluminibus uniuersam complexum medicinã gloriatus est. Quanquã si Auerroei credimus, librum Canticorum enarranti, dogma illud astrologorum potius placitis, quàm ueritati & philosophiã adstipulatur: qua docemur, omnes cœlestium corporum operationes laudandas esse, non maleuolas reputandas. Commentatorem uero illum Alexandrinum, si uniuersale tantum regimen cœlo adscripsit, non inuiti recipimus: si particulare, & præcipuē malignum, in hoc repudiamus,

Locus mēdosus
in Prognostico
Hippocratis ca
stigatur.

Discipline me
dico necessarie.

Didicimus enim ab Augustino, hanc solam diuinis literis præstare autoritatem, ut illis absque ratione credamus: cæteris in his quæ rationi subsunt tantum credentes, quantum probant, uel quantum rationi loquuntur consentanea. Et quid mirum? Non enim filij sunt deorum, quibus, Platonis sententia, sine ulla ratione credendum sit. Petrum Aponensem alijs quoque in locis errasse supra monstrauimus: speramusque (si tantum nobis erit ocij) olim dicato uolumine, infinita penè eius errata detegere, non ut uiro, satis quidem quantum illa ferebat ætas, docto, multaque lectionis, detrahamus, sed ne ei fides in magnis, ut ipsi putant, & occultioribus artibus à simplicioribus præstetur, quem cõstet in manifestioribus & leuioribus multifariam prauaricasse. Vt ne longe exempla petantur, in problemate ipso à Simone recitato, in quo manifestius certe errauit, quam ut ulla possit cauillatione defendi. Siquidem græcus codex, ad quem recurrendum est quoties dubitatio in translatione contingit, quod Augustinus etiam in sacris literis testatur, hoc pacto iacet: *Ἐπεὶ ἡδίου ὄζει τῶν ῥόδων ὡς ὁ ὀμφαλὸς τραχὺς ὄζει, ἢ ὡς λείον*. Quod si uerbum uerbo reddatur, sic sonat latine: Propter quod suauius olent inter rosas quarum umbilicus asper est, quam quibus læuis. Venia autem fortè dignus esset hic error in Aponensi, nisi omnem ipse sibimet ueniam ademisset, dum se ubique de græcorum librorum iactat interpretatione: quanquam errandi occasio non minus de latinarum incitiâ, quam græcarum prodijt literarum. Demum quæ in calce afferuntur, non difficilius est nobis reiicere, quam fuerit illi adijcere. Quod enim quis uena cubiti secta, luna Geminorum peragrante, læsionem incurrerit, potuit imperitia, potuit errore artificis, potuit instrumenti ineptitudine accidere: neque minus ex accidenti, quam quod me ambulante coruscauerit. Vidimus quoque nos (si unusquisque suas referre habet uisiones) luna alteri signo supposita, nobilem quendam uirum Ferrariensem, ex uena secta, uitæ discrimen incurrisse. Quid plura? nõne quotidie cernimus, melius longe medicis succedere, qui astrologica uel ignorant, uel negligunt, quam illis qui illa uel sciunt, uel sequuntur? Franciscus Bencius, Vgonis Senensis filius, præceptor olim in medicina meus (aliorum pace dixerim) medicorum in Italia, nostra ætate facile princeps, nihil unquam cœleste obseruauit: sed quoties occasio urgebat, in ipsis solis lunæque cõgressibus, & purgationem, & uenæ sectionem imperabat. Unde euenit, ut cum præstantis cuiusdam uiri curationi, unà cum Hieronymo Manfredo, astrologo sui temporis famosissimo, Bononiæ præset, immineretque simul & purgandi necessitas, & luminarium coitus, astrologo reclamante, & ægrotanti mortem minitante, potione ad Bencij imperium exhibita, infirmum è graui morbo cõualuisse. Quod si magis Ptolemæo docenti, cœlum inspiciendum, quam Hippocrati præcipienti, pharmaca eodem die in ualde acutis morbis danda, dum turgent, creditum fuisset, fortassis uitam prius ille finisset, quam cœlum coniunctionem. Recte igitur & sibi & ægrotis medici consulent, si quoties uacuandum uidetur, lotium magis quam astrum inspicient, & uenarum pulsationem potius, quam stellarum obseruabunt configurationem. Sed uide quomodo ab epistolari mēsurā, non Laconica modo, sed & Asiatica iam recessi. Finem igitur fecero, si monuero, potuisse me & plura, & hæc ipsa locupletius, atque comptius in medium afferre: sed quod dixi ab initio, hæc ad te mitto qualiacunque sunt, non ueluti rem tanto lectore, quantum te puto, dignam, sed ceu pignus quoddam sancitæ inter nos amicitia: non aliud ex his quaerens, quam ut mutuò me ames: quod ut facias, te etiam atque etiam rogo.

Vale. Ex Mirand. M. D.

Ioanni

Medico lotium
magis quam a-
strum inspicien-
dum.

Ioanni Camerti Theologo insigni, & omnium bonarum di
sciplinarum eruditiss. de saccharo duplici,

EPIST. II.

Vm proximis diebus librariam tuam supellectilem euoluentibus, ne-
scio quomodo sacchari mentio incidisset, dixissemq; aliud esse antiquo-
rum medicorum saccharū, ab eo quod nūc uoce parum (ut fieri solet)
mutata, zuccharū uocant, paradoxon dogmatis impēdio admirari uis-
sus es, & in contrariā pedibus manibusq; abire sententiam. Quare do-

- 10 mum reuersus, quia rationes quæ me mouerent præ tēporis angustia in mediū af-
ferre ad plenū non potueram, operæ precium me facturum putauī, si eas colligerē, &
capita in scriptis darem, quo mentē meam locupletius posses inspicere, & tuam pa-
catis animo mihi significare. Ad astruēdam igitur nouā hanc opinionē, in primis
statuendum, quænam, qualis ue res sit, quam nunc passim zuccharum nūcupant.
Deinde ostēdendum, quæ de saccharo ab antiquis sunt dicta, ei minime cōuenire.
Res zuccharū dicta, tantopere nunc mensis expetita, ut in prouerbiū abierit, non
esse escā quæ zuccharo uittetur, nihil aliud est quàm succus, à proprij generis plan-
ta bene contrita expressus, calore ignis plus minus ue excoctus, coactus, & defeca-
tus: in zuccharū tanto candidius & durius euadens, quāto plus coctionis defecatio
20 nisq; tolerauerit. Ex diuersa autem huiuscemodi defecatione & coctura, contingit
uarios ei perfectionis numeros adscribi: ut quoddam summū dicatur, & perfectissi-
mum, à fine nomen uulgò accipiens, quia uidelicet ad finē bonitatis peruenerit, can-
dore, duritia, suauitate præcipuū. Aliud infimū huic penitus cōtrarium, lentum, hu-
midum, nigricans, insuaue, & feculentū, primæ decoctionis uocatū. Inter duo hæc
extrema, duo quoq; sunt media, alterū in simo proximū, secundæ: reliquū summo,
tertiæ decoctionis nominatū. Planta à qua exprimitur, humectis locis proprio semī
30 ne surculis ue feritur, exteriorē quidē specie arundini magnæ similis, interiorē sub-
stantia ualde dissimilis: pulpōsa enim est, grauis, mollis, & succi plena: quum arūdo
ecōtrario sit leuis, dura, uacua, & propterea milio potius Indico, quod melicā uocāt,
quàm arūdini similis. Hæc de zuccharo nostro, à Siculis & Lusitanis cognouit: quæ
an antiquis de saccharo scribētibus cōcinant, age perscrutemur. Dioscorides, Gale-
nus, Plinius speciē mellis putātes, de eo inter mella loquūtur, mellis materiā esse ro-
40 rem omnes fatētur: à quo tam differre uidetur zucchari materia, quàm planta dif-
fert ab aqua. Forma quoq; quam illi adscribunt, minime huic nostro cōgruit: gum-
mum enim modo cādīdum à Plinio, ac dentibus fragile dicitur: & à Dioscoride sa-
libus quo ad consistentiā simile, & dentibus instar salis perfringi. Quibus & Alex.
Problemātū lib. ij. in hæc uerba subscribit: Quod sacchar Indi appellant, mellis coa-
gulum est, sole cogēte, cōuertenteq; ad mellis dulcedinē: quod idem monte etiā Li-
bano fieri certū est. Fit sacchar id proximū, salis glebulis cādīdum, fragile. Nostrum
priusquam coquatur, colore potius nigricans, & subruffum, quàm candidum inue-
40 nies: nec dentibus fragile, sed per suctum, nō per dentiū attritionem deglutiendū.
Efficiens nostri primum, est forma uisq; ipsa plantæ: secundum, artifex calore ignis
concoquens & defecans, & demū in hanc quam uidemus metæ formam in ligneis
quibusdam uasculis deducens. Illud noctis primo frigus agglutinat, dehinc super-
ueniens solis calor obdurat. Nostrū plantæ pulpa in Sicilia & Cannariæ insulis lati-
tat, effigie tantum (ut diximus) arundini similis. Quam certe plantam si Dioscori-
des & Plinius cognouissent, arundinemq; putassent, non erant silentio præteritu-
ri, ubi multiplices arundinum species enumerant: sed sicuti aromaticæ & odora-
tæ arundinis, ita & dulcis huius seorsum mentionem habuissent. Illud supra arun-
dinis ueræ folia in India, feliciq; Arabia, & monte Libano coagulatum inuenitur.

Zuccharū quid
& quomodo cō-
ficiatur.

Zucchari
planta.

Saccharū mela-
lis species.

Nostrum gulæ proceribus suauissimas dapes ministrat: illud ad medicinæ tantum usum teste Plinio, uenit, bonum uentri & stomacho existens, ut scribit Dioscorides. Nostrum pectori potius quàm stomacho utile experimur, cum nausæa, teste etiam Auicenna libro tertio, excitet. Illud non siticulosum sicut mel, scribit Paulus: nostrum sitim non minorem quàm mel facit. Quæ si uera sunt, quis ambigat esse res diuersas: quum forma, materia, efficiente, loco, uiribus, longe euarient. Si quis uero à me petat, saccharum illud antiquorum medicorum, an in totum perierit: & si adhuc in usu est, quanam res sit: Respondebo, rationi consonum uideri, cum res mera naturæ fuerit, nullum cultum artemq; desiderans, quod extet adhuc, & ad eam rem quam nunc mannam uocant, referatur. Quod si quis adhuc pergat quærere, quo nomine ea res quæ nunc manna dicitur, ab antiquis fuerit appellata: dicam: si ulla est eius apud antiquos mentio, esse inter mella. Mouet me primum Galeni autoritas, lib. de alimentis, mel roris, uel mel aëris, supra plantas dicens coagulari: & Plin. lib. 16. cap. 8. sic scribens: Robora ferunt & uiscum, & mella, ut autor est Hesiodus: constatq; rores melleos e caelo (ut diximus) cadentes, non alijs magis insistere frondibus. Confirmat Sudas, licet in nomine non conueniat, mel syluestre uocans. Mannæ porrò & sacchari affinitatem, ostendit eorum cōcinnitas, quæ de hoc antiqui, de illa Arabes reliquere. Firmat inter ceteros Auicenna, cap. ult. libri secundi, zuccharum alhusar (sic enim ipse loquitur) esse mannam scribens, cadentem supra rem, quam uocat alhosor, similem sali: à qua fortè similitudine interdum saccharum, ab eo sal Indum nominatur, præcipue lib. 4. cap. de asperitate linguæ, ubi tenere in ore docet salem qui ab India deportatur, colore salis, dulcedine mellis. Ex quo capite notari etiam potest differentia inter saccharum, quod ibi uocat salem Indum, & zuccharum: quoniam utriusq; ueluti diuersæ rei seorsum meminit: licet lib. 2. (ut aliquando in alijs solet) utraque eodem capite confudisse uideatur. Serapion de eodem scribens saccharo alhosor uocato, ex oculis cognominis plantæ exire id scribit, plantamq; depingit. Crediderim igitur ego, antiquum illud saccharum, parum à uocata nunc manna differre, & utrunq; inter mellis genera comprehendere, solumq; proprie saccharum dicendum: ex India aliquando, uel felici Arabia portatum, nunc uocatum Candum: quia nimia solis excandescencia multum obdurerit, non portari hoc tempore, quoniã ex nostro zuccharo quater uel quinquies excocto, lucelli maioris corradendi gratia, seplasiarj Veneti rem similem facere didicerunt, arundines quoq; ipsi immittentes, supra quas uideri possit conglobatum, & gosapio inuoluentes, ut naui ex oriëntalibus regionibus inuectum putetur. Candum igitur naturale, antiquis saccharum nominatum, à nuncupata nunc manna differre non uidetur: nisi quod hæc supra alias plantas, & aliquando supra petras, uarijs in regionibus, etiam in Italia reperitur: illud tantum in felici Arabia & India in arundinibus, maioribus frustis, maioriq; duritia, ob uehementiores solis radios, aptioraq; ad id tolerandum arundinum folia, coagulatur. Vnde etiam fit, quod non æque ut manna aluum leniat, quando & inter uocatas mannas, eæ magis citare aluum uidentur, quæ sunt liquabiliores. Si uero adhuc interrogauerit quispiam, nostrum hoc zuccharum, quo nomine antiqui appellarint: dicã, nullam esse eius apud antiquos medicos (quod me legisse meminerim) mentionem. Medicos dico antiquos, quoniam medicis multis qui post Galenum fuerunt, de eo est crebra mentio, præsertim Punicis. Varronisq; uersus de hisce cannis fortasse loqui uideri possunt:

- » Indica non magna nimis arbore crescit arundo,
- » Illius e lentis premitur radicibus humor,
- » Dulcia cui nequeunt succo cõtendere mella. Et Solinus in India nasci quasdam ait cannas, e quarum radicibus ad suauitatem mellis succus exprimitur. Quorum sententijs consentire uidetur Galenus lib. 4. de simplicibus medicamentis, molles radices

radices calamorum, maxime Aegyptiorum, dulces esse dicens. Verum non ex radicibus, sed ex ipsis arundinaceis medullis, quas Cannas mellis uocant Siculi, nostrum hoc saccharum exprimitur: ut propterea aliam rem illos intellexisse credi possit. Ex utrisque tamen, radicibus scilicet & cannis, mel fieri Strabo commemorat. Sed & Stadius quodam loco nostrum zuccharum agnouisse uidetur, licet nomen tacuerit, quando inquit:

Et quas præcoquit Aebusita cannas.

Fuit tamen hic Dioscoride & Plinio iunior. Postremo etiam Serapion Arabs, omnibus his posterior, inter quatuor quinque uel genera capite proprio enumerata, huius nostri non meminit. Quod itidem argumento esse potest, medicis istis quos ipse citat, illud fuisse incognitum. Si cui autem res incredenda uideatur, de re tam nobili antiquos medicos non scripsisse: consideret, quam multa sint nostro æuo preciosissima, antiquitati penitus ignota, ueluti moschus, iubetum, ambra, camphora, aliaque non parum multa. Hæc sunt quæ ad hospitium reuerso, longe tamen à mea bibliotheca, pro dogmatis propositi defensione scribenda occurrere: quæ si à te probata fuerint, in lucem prodire non formidabunt: sin minus, in tenebris perpetuo latitabunt. Vale. Viennæ Pannoniæ ex hospitio nostro, quinto Nonas Sextiles, anno

M. D. XV.

EPIST. III. Cælio Calcagnino, uiro doctissimo, de stomacho.

Stomachus non solum uulgo, sed Plinio quoque, & interdum Celso, necnon plerisque Græcis, quorum in uarijs suarum commentationum locis meminit Galenus, eam corporis cavitatem significat, in qua cibus recipitur, & prima cōcoctio celebratur. Galeno autem, & Græcis qui post Aristotelis ætatem, ad Galeni usque tempora scripserunt, meatum illum indicauit, qui fauces & os uentriculi interiacet, per quem cibus & potus ad superius memoratam inanitatem, cui cōmittitur, deglutiedo deducitur. Quem meatum Aristot. & ueteres Græci omnes οισοφάγος, Latini gulam, Arabes & nostrates Arabum imitatores merè nūcupauerunt. Nec defuere ex antiquioribus, qui ipsius uentriculi os, stomachum quoque nūcupauerint. Non merè igitur reprehendi debet, quisquis cibum in stomacho cōcoqui asseruerit: sicuti neque qui per stomachum uel appetentiam fieri dixerit, uel deglutionem. Qui uero stomachum non cibi, sed spiritus gratia factum putat, is meo iudicio excusari nullo modo potest: quoniã & antiquorum autoritate, & rei ipsius fide cōuincitur. Nam ut medicos prætermittam, qui ad unum in hoc cōueniunt, ut duas esse in collo semitas ueluti canaliculos dicant, alteram per quam spiritus defertur, quam guttur, siue asperam arteriam: alteram per quam cibus & potus, quem stomachum & isophagum, & gulam nuncupant. Præterea enim & ab Aristotele, & à medicis explosa est illorum sententia, qui per hanc cibum, per illam potum transire crediderunt. Aristoteles ipse primo lib. de animalium historia, per arteriam, quæ cartilaginea est, & priorem partem colli occupat, uocem transmitti & halitum docet: per posteriorem, quæ spinæ iniacet & carnea est, cibum. Quam sententiam libro tertio de partibus animalium fusiùs declarauit: licet nonnulla uerba inibi legantur, quæ si seorsum considerentur, suspicionem aliquam facere possint, quod gulam, instrumentum spiritus putauerit. Ea sunt huiusmodi: Cum igitur instrumentum spirationi accommodatum, longitudinem habeat necesse sit, gulam inter os & uentrem haberi necesse est. Quæ tamen uerba, si totum caput legatur, eum sensum habere non possunt: sed ita audienda sunt, ut docere per ea uoluerit Aristoteles, his animalibus gulam inter os & uentriculum esse, atque ut sequens est, oblongam, quibus guttur adest: longum enim hoc necessariò est, gula

Gula non spiritus, sed escæ
hæc.

non necessariò, sed in multis non manifesta, quibus uidelicet uenterculus ori proxime adhæret: quæ cum pulmonem non habeant, gutture & collo carent, ut genus omne piscium. Quibus uero pulmo, his & collum & guttur adest, gulaq; non solum longa, sed & gutture longior: quoniã uenterculus ad quem tendit, ceu ignobilior, inferiorem sedem pulmone & corde possidet, à quibus etiam per transfuersum uocatũ septum, dispescitur, per quod transire gulam oportet, si portare cibum ad uenterculum debet. Liqueat igitur ex Aristotelis sententia, gulam non spiritus, sed escæ uiam existere. Cui & Galenus 8. libro de usu particularum, cap. primo, ubi utilitatem colli explicat, apertissime consentit. Quod euidentiã quoq; ipsius rei apertissime demonstrat, nec tantum in homine, sed in uniuersis etiam animalibus, quæ gulam habent. Eam enim est uidere, non ad loca spiritus, cor uidelicet & pulmones, sed ultra (ut superius dictum est) transfuersum septum, in uenterculum desinere. Hæc habui doctissime Cæli quæ in hac controuersia scriberem: non quidem ut te docerem, sus Mineruam, sed ut sententiam meam, quod optare uidebaris, aperirem. Vale, & me quasi ueterno obsitum inter hosce Scythas, aliquando similibus quæstionibus expergefacies. Iterum ac semper uale. Budæ, Nonis Ian.

M. D. XVIII.

IOANNIS MANARDI EPISTO

LARVM MEDICINALIVM LIBER

TERTIVS.

EPIST. I. Io. Manardus Io. Pacto, medico Mantuano, de alui lumbricis.

Lumbricorum
tria genera.

DOSTVLASTI à me Pacte eruditissime, ut quæ ex Paulo Aegineta in meum Auicennam transcripta, de lumbricis alui, & signa, & remedia, dum istic essem perlegeras, ad te transmitterem: adderemq; si qua essent per me longo usu comperta. Ego uero, qui tantum tibi debeo, ut grandi etiam alieno are conflato, uix portiuunculam rationis possim expungere, arrepto calamo, statim amicos, hoc est, libros, & opistographa cœpi consulere, in quibus quid inuenerim pro tempore accipe. Leges enim non solum quæ petiisti, sed & nonnulla ueluti auctariũ quoddam superaddita. Lumbricorum tria genera tradit Paulus, Galenum, ut asolet, sequutus: rotundos, latos, & ascarides. Hippocrates Celsusq; duo: ille enim latos, hic ascarides silentio pertransiuit. Galeno reliqui medicinæ autores, tam Græci quàm barbari aperte cõsentunt, uno Auicenna excepto, qui adeò (ut solet) confuse scripsit, ut nec quid scripserit, nec quid senserit, liquidò possit intelligi. In quibusdam enim exemplaribus tres, in quibusdam quatuor species proponuntur: in omnibus uero ita obuolutæ, ut non sit facile eas extricare: si quis tamen diligenter introspiciat, tres quoq; non quatuor (ut eius narratores putat) ab eo positas animaduertet, licet pluribus uerbis expressas. Per longos enim unam, per latos & rotundos alteram, per ascarides & paruos tertiam intellexit: ita ut probanda sint ea exemplaria in quibus tres, non in quibus quatuor in capitis titulo initioq; proponuntur. Quod certe constare potest, consideranti ea uerba quæ statim ab ipsomet Auicenna subnectuntur, in quibus cum uellet eorum differentias tum ex loco, tum ex materia generationis inuenire, non nisi trium meminit differentiarum. Sed & sequenti capite, in quo de signis agitur, non nisi trium generum indicia conscribuntur. In utroq; enim loco per latos & rotundos eos